

Lestip 6 – door Marit Trioen

Rabotsjaja azboek = Рабочая азбука
[Een Russisch beroepen-ABC]
Joseph Brodsky en Igor Olejnikov (ill.)
Akvarel, 2013
ISBN 9785445302001

Vertaling: Pieter Boulogne
(Boek uit Rusland vertaald uit het Russisch)

Korte inhoud

In dit vrolijke ABC-boek ontdekken kinderen het Russische alfabet op een speelse manier aan de hand van beroepen. Op elke pagina vind je een letter, een kort rijmpje over een beroep dat met deze letter begint en een paginagrote illustratie. Sommige versjes zijn wat stoffig – Nobelprijswinnaar Joseph Brodsky schreef ze als jonge twintiger in de jaren '60 – maar de knappe en speelse vertaling van Pieter Boulogne blaast hen nieuw leven in.

De fantasierijke, levendige illustraties nodigen uit tot kijken, zich verwonderen en herbekijken. Door in de illustraties naast de beroepen ook andere woorden die met dezelfde letter beginnen te verwerken, creëert illustrator Olejnikov een grappig, soms knotsgek universum. Zo heeft de piloot een kikker op zijn hoofd, zit het kindermeisje met haar peuters op de rug van een neushoorn en zwaait de spoorwegaarbeider een groepje giraffen uit.

De kinderen zullen ogen en oren tekort komen!

Aanzet

Later word ik...

Als inleiding op het boek vraag je de kinderen thuis een tekening te maken van hun droomberoep. Op de tekening schrijven ze ook de naam van dit beroep. Anderstalige kinderen noteren de naam in het Nederlands én in hun thuistaal. Spreek af met de kinderen dat ze hun droomberoep niet aan elkaar mogen verklappen.

Verzamel de tekeningen tegen een afgesproken tijdstip. In kleine groepjes gaan de kinderen raden wie van welk beroep droomt. Organiseer dit op een speelse manier, bijv. met een quiz of door op bord alle namen en alle beroepen te schrijven, waarbij de kinderen verbinden wat bij elkaar past. Als je veel kinderen met een andere thuistaal in de klas hebt, is het leuk om de beroepen in hun thuistaal, en niet in het Nederlands, aan het bord te schrijven of af te roepen. Zorg dan voor heterogene taalgroepjes. Zo krijgt de thuistaal een positieve rol in de klas én wakker je de taalinteresse van de kinderen aan.

Tot slot hang je alle tekeningen aan het bord. Deel post-its uit. Kinderen met een andere thuistaal vertalen de verschillende beroepen in hun thuistaal; Nederlandstalige kinderen zoeken de Engelse of Franse vertaling in een woordenboek of anderstalig prentenboek. Plak de vertalingen op of rond de tekeningen. Ga met je klas in op de verschillen en overeenkomsten tussen talen. Welke beroepen klinken in elke taal ongeveer hetzelfde? Welke beroepen klinken in elke taal anders? Hoe komt dat, denk je? Welke talen lijken erg op elkaar? Welke talen hebben haast niets gemeenschappelijks?

O Mundo – een kleine Wereldbibliotheek: lestips

Wereldoriëntatie – 3 Mens – 3.1, 3.3

Muzische vorming – 1 Beeld – 1.4, 1.6

Nederlands – 6 Taalbeschouwing – 6.1, 6.2, 6.4, 6.5

Cover

Projecteer de cover. Geef de kinderen voldoende tijd om de cover in stilte te bekijken. Daarna stel je gerichte vragen:

- Waarover gaat het boek?
- Welke beroepen zie je?
- In welke taal is het boek geschreven?
- Wie kan de titel aanwijzen?
- Wat zou er boven en onder de titel staan? (de namen van de auteur en de illustrator)
- Welke letters komen ook in het Nederlandse alfabet voor? Welke letters niet?

Laat de titel in het Russisch voorlezen of horen. Welke letters zien er hetzelfde uit, maar klinken anders dan in het Nederlands? Welke klanken zijn nieuw?

Muzische vorming – 1 Beeld – 1.2, 1.3

Nederlands – 5 Strategieën – 5.1

Nederlands – 6 Taalbeschouwing – 6.1, 6.2

Азбука (of: ABC)

Blader met de kinderen door het boek. Welk soort boek kan dit zijn? Wat is speciaal? Merken de kinderen zelf niet op dat het een alfabetboek is, dan help je hen gericht te kijken. Wat zijn die tekens bovenaan? Waarom staan deze letters daar? En waar vind je die specifieke letter nog terug? Vervolgens leert een Russische klasgenoot of ouder de kinderen aan de hand van het boek het Russische alfabet aan. Zitten er geen Russische kinderen in je klas? Op YouTube vind je verschillende Russische ABC-filmpjes.

Nederlands – 5 Strategieën – 5.1

Nederlands – 7 (Inter)culturele gerichtheid

Verwerkingsactiviteiten

Strategisch kijken en luisteren

Maak strookjes met de Nederlandse vertalingen van de beroepen uit het boek. Verdeel de strookjes onder de kinderen. Differentieer: taalsterkere kinderen geef je moeilijker vertaalbare beroepen.

Daarna leest een kind of ouder het boek in het Russisch voor: letter per letter, beroep per beroep. Je kan natuurlijk ook het O Mundo-audiofragment gebruiken dat je van de site kan downloaden.

De letters waarbij de auteur geen beroep vond, sla je voorlopig over. Zorg ervoor dat alle kinderen de illustraties goed kunnen zien. Wanneer de kinderen denken dat het beroep op hun strookje aan de beurt is, steken ze het strookje omhoog. Bewaak het tempo: op strookjes die op een fout ogenblik getoond worden, kom je pas helemaal aan het einde terug. Brainstorm ook vooraf met de kinderen over hoe ze deze oefening tot een goed einde kunnen brengen. Welke strategieën kunnen ze gebruiken als ze de taal niet begrijpen? Waarop gaan ze letten? Over welke informatie beschikken ze?

O Mundo – een kleine Wereldbibliotheek: lestips

Na het voorlezen peil je naar de luisterervaring van de kinderen. Was het moeilijk om aandachtig te luisteren? Heb je iets niet begrepen? Hoe komt dat? En vooral: hoe voelde dat?

Nederlands – 2 Strategieën – 5.2, 5.3, 5.4

Nederlands – 7 (Inter)culturele gerichtheid

Muzische vorming – 1 Beeld – 1.3

Vertaling teveel?

Hang de prenten uit het boek op in de klas. Geef de kinderen per twee een kopie met de (dubbele) vertaling van een versje. Eerst lezen de duo's in stilte de tekst. Daarna lopen ze rond om de prenten te bekijken en plakken ze met plakband of washi-tape de vertaling bij de juiste prent. Groepjes die snel klaar zijn, geef je een tweede vertaling.

Als alle groepjes klaar zijn, controleren de kinderen zelf of de vertalingen aan de juiste prenten gekoppeld zijn. Vervolgens geef je de duo's opnieuw een vertaling en de bijbehorende prent. Samen discussiëren ze over de volgende vragen:

- Hoe kan het dat er twee vertalingen zijn, terwijl er maar één Russisch rijmpje is?
- Wat is het verschil tussen de twee vertalingen?
- Waarom heeft de vertaler niet zelf één vertaling gekozen, maar heeft hij ze allebei meegegeven?
- Stel: je bent een uitgever en wil een Nederlandstalige versie van dit prentenboek maken. Welke vertaling zou jij dan kiezen? Waarom?

De kinderen overleggen eerst per twee, daarna wisselen ze hun ideeën uit in groepjes van vier. Na een afgesproken tijd overloop je klassikaal de antwoorden en meningen van de verschillende groepjes.

Nederlands – 3 Lezen – 3.5

Muzische vorming – 3 Drama – 3.1

Sociale vaardigheden – 1 Relatiewijzen – 1.6

En verder

Het grote lichaams-ABC

Wil je nog meer met het Russisch doen? Daag je klas uit om een Russisch lichaamsalfabet te maken. Deze activiteit bevordert de samenwerking en klasbinding. De kinderen zijn immers afhankelijk van elkaar voor het slagen van de opdracht. Bekijk ter inspiratie enkele voorbeelden met het Latijnse alfabet (zie: Bibliografie). Voorzie voldoende digitale camera's. Verdeel de kinderen in groepjes van drie en verspreid de letters van het Russische alfabet over de verschillende groepjes. De kinderen proberen deze letters met hun lichamen te vormen. Daarvoor moeten ze nauw samenwerken: één kind geeft instructies, een ander kind vormt de letter en een derde neemt de foto. Ze mogen één letter ook met twee vormen. Dan is het derde kind tegelijk fotograaf en instructiegever. Print de foto's in kleur af, lamineer ze en maak er een mooie slinger mee.

Sociale vaardigheden – 3 Samenwerking

Lichamelijke opvoeding – 1 Motorische competenties – 1.29

Wereldoriëntatie – 3 Mens – 3.7

Muzische vorming – 5 Media – 5.3

Nederlands – 2 Spreken – 2.8

O Mundo – een kleine Wereldbibliotheek: lestips

De wereld van Olejnikov

Hang de prenten aan een draad aan de muur. Nodig de kinderen uit om nog eens naar de prenten te kijken en hun favoriete illustratie te kiezen. Ze doen dat individueel en in stilte. Na enkele minuten plakken de kinderen een gekleurd stickertje op hun favoriete prent. Daarna kijken de kinderen nog eens aandachtig naar alle prenten. Op voorhand vraag je hen drie verschillende adjectieven te bedenken bij drie verschillende prenten. Na een afgesproken tijd gaan de kinderen naar hun plaats, waar ze op drie post-its telkens een adjectief schrijven. Vervolgens plakken de kinderen hun post-its bij de juiste prent.

Bespreek enkele prenten klassikaal. Dat kunnen de populairste prenten zijn, maar evengoed een prent waarbij een kind een opvallend adjectief plakte.

Waarschijnlijk zullen enkele kinderen ‘grappig’, ‘raar’, ‘gek’ of ‘vreemd’ als adjectief gekozen hebben. Ga hier verder op in. Wat is er zo raar of grappig aan de tekeningen? Heeft iemand hier een verklaring voor? Alleen als er een Russisch kind in je klas zit, kan je het antwoord van de klas zelf laten komen. Zo niet vertel je hen zelf hoe de vork in de steel zit (zie: Korte inhoud). Russische kinderen kunnen hun klasgenootjes op deze manier enkele van de bij een letter afgebeelde woorden leren.

Muzische vorming – 1 Beeld – 1.1, 1.2, 1.4

Muzische vorming – 6 Attitudes – 6.1, 6.2

Mijn beroepen-ABC

Projecteer de drie pagina's met letters waarbij geen beroep hoort, zonder de vertaling. Stimuleer de kinderen om logisch te denken. Waarin verschillen deze drie illustraties van de andere? Waarom staat hier een wasbeer afgebeeld en geen beroep? Welke houding neemt de wasbeer aan? Waarom? Waarschijnlijk zal iemand wel opperen dat met deze letter misschien geen beroep begint in het Russisch. Lees dan de vertalingen van de rijmpjes voor.

Daarna maken de kinderen in kleine groepjes een eigen beroepen-ABC. Wil je iets met de meertaligheid in je klas doen, dan kan je kinderen met dezelfde thuistaal samen aan een ABC in hun thuistaal laten werken. Tussen haakjes schrijven ze er de Nederlandse vertaling bij.

Heb je best wel wat tijd? Laat de groepjes dan een ABC-boek maken met letters, tekst en illustraties. Geef de kinderen zeker ook de kans om elkaars talen en alfabetten te bewonderen.

Nederlands – 7 (Inter)culturele gerichtheid

Wereldoriëntatie – 3 Mens – 3.1, 3.3

Vergeten beroepen

In het boek komen enkele oude beroepen voor, zoals smid, timmerman en staalarbeider. Andere beroepen, bijv. hertenfokker, komen bij ons niet of nauwelijks voor, in tegenstelling tot in andere landen. Spreek met de kinderen af dat ze op een vooropgestelde dag een vergeten beroep of ambacht zoeken. Ze mogen hulp vragen aan (over)grootouders, een bejaarde buurvrouw, enz. Anderstalige nieuwkomers vraag je een beroep te zoeken dat in hun land vaak beoefend wordt, maar niet (meer) in België. Inventariseer de beroepen die de kinderen meebrachten aan het bord. Geef nog geen verdere informatie.

In een korte spreekoefening stellen de kinderen hun beroep voor. Ze vertellen wat het beroep inhoudt, waar het beoefend werd en waarom het verdwenen is. Anderstalige kinderen vertellen

O Mundo – een kleine Wereldbibliotheek: lestips

waarom het beroep in hun land van oorsprong veel voorkomt. De nodige informatie zoeken de kinderen in de klas, op het internet, in boeken over (oude) beroepen of in jeugencyclopedieën (zie: Bibliografie). Ze zoeken ook een foto. Ga zeker eens kijken op <http://geneaknowhow.net/in/beeld.htm>, je vindt er prachtige oude plaatjes van een heleboel oude beroepen en ambachten. Tijdens de spreekoefening noteren de kinderen op een kladblaadje de belangrijkste informatie over het beroep in steekwoorden. De motivatie is groot: op het einde spelen de kinderen het Grote Vergeten Beroepen-spel. Daarvoor hebben ze natuurlijk zoveel mogelijk informatie over de beroepen van hun klasgenootjes nodig. Plan de spreekoefeningen zo, dat telkens bij het begin van de ochtend en van de namiddag enkele kinderen aan de beurt zijn.

Tot slot speel je het Grote Vergeten Beroepen-spel, gebaseerd op het populaire familiespel *Time's up*. De kinderen schrijven hun vergeten beroep op een briefje. In totaal moeten er 30 beroepen zijn; het tekort vul je aan met alledaagse beroepen. Stop de 30 briefjes in een hoed, zak of washandje. Verdeel de kinderen in groepjes van vier. Het spel bestaat uit drie rondes. In elke ronde spelen de teams om beurten. Het team dat niet aan de beurt is, mag alleen kijken. Per team heb je een verteller (deze wisselt per beurt) en de 'raders'. In 40 seconden moeten de 'raders' zoveel mogelijk beroepen raden die de verteller omschrijft. Wat de verteller precies mag zeggen, verschilt per ronde.

- Ronde 1: De verteller mag zoveel zeggen als hij wil, maar hij mag de naam van het beroep niet noemen.

- Ronde 2: De verteller mag slechts één woord per beroep zeggen (bijv. 'bambi' om hertenfokker te omschrijven, of 'honing' voor imker).

- Ronde 3: De verteller mag niets meer zeggen. Hij/zij beeldt het beroep uit.

Beroepen die goed geraden zijn, mogen de teams bijhouden. Foute gokken belanden opnieuw in de hoed of zak. Na 40 seconden krijgt het volgende team dan de hoed/zak, enz. Na elke ronde noteer je het puntenaantal van de teams en verzamel je alle briefjes terug in de hoed/zak. Meer gedetailleerde spelregels vind je op <http://spelarch.khbo.be/PDFspelregels/6026.pdf>.

Leren leren – 1, 2, 3 en 5

Sociale vaardigheden – 1 Relatiewijzen – 1.4

Sociale vaardigheden – 3 Samenwerking

Nederlands – 2 Spreken – 2.3, 2.6

Nederlands – 1 Luisteren – 1.3

Wereldoriëntatie – 5 Tijd – 5.8, 5.9

Bibliografie

Boeken

Oude beroepen / Johannes Doedes De Jong, Friese Pers Boekerij, 2010

Oude ambachten en beroepen / Gerjan Heij, Terra, 2009

Websites

Een waaier aan oude beroepen met prachtig, oud beeldmateriaal:

<http://geneaknowhow.net/in/beeld.htm>

Een overzicht van oude beroepen met foto: <http://www.kruibeke.be/fotoalbum/>

Informatie over oude beroepen en ambachten:

<http://www.outevents.nl/evenementen/evenementen/oude-ambachten/>

Een waaier aan ambachten met veel info: <http://www.ambachten.nl/>